

ม ง ค ล ที่ ๑๑

บ ำ ร ุง บิ ต า ม า ร ต า

พ ญ า จ ้าง โ พ ธิ ส ัต ว์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย คนพาลผู้ประกอบด้วยธรรม
๔ ประการ เป็นผู้ไม่ฉลาด เป็นอัสบะบุรุษ ย่อมบริหารตนให้ถูก
ขจัด ถูกทำลาย เป็นผู้มีโทษ วิญญูชนติเตียน และย่อม
ประสบกรรมมิใช่บุญเป็นอันมาก

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๑

เราควรตั้งเตือนตนเองตลอดเวลาว่า เกิดมาเพื่อแสวงหา
หนทางหลุดพ้นจากทุกข์ ไปสู่อายตตนิพพาน ตราบใดที่เรายังไม่
หมดกิเลส จำต้องทนเวียนตายเวียนเกิดอยู่ในกองทุกข์ของ
สังสารวัฏเรื่อยไป ต้องอาศัยธรรมกายภายในจึงจะขจัดกิเลส
อาสวะให้หลุดร่อนออกจากใจ ความทุกข์ทั้งหลายจึงจะหมดไป
เพราะธรรมกายเป็นกายตรัสรู้ธรรม เป็นเป้าหมายชีวิตของ
ทุกๆ คนในโลก จะปฏิบัติให้เข้าถึงได้ ต้องเริ่มจากการฝึกฝนใจ
ให้หยุดนิ่ง ให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใสอยู่เป็นประจำ ในไม่ช้าจะ
เข้าถึงธรรมกาย แล้วชีวิตเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทาง
ที่ดีขึ้น มีความสุขเพิ่มขึ้น มีความมั่นคงและปลอดภัย

พระลัมมะลัมพุทเธเจ้าตรัสไว้ใน ทุจจิตวารค ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย คนพาลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔
ประการ เป็นผู้ไม่ฉลาด เป็นอสังฆบุรุษ ย่อมบริหารตนให้ถูก
ขจัด ถูกทำลาย เป็นผู้มีโทษ วิญญูชนติเตียน และย่อม
ประสพกรรมมิใช่บุญเป็นอันมาก ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน
คือ กายทุจจิต ๑ วจิตุจจิต ๑ มโนทุจจิต ๑ ความเป็นคน
อกตัญญูอกตเวที ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย คนพาลผู้ประกอบด้วย
ธรรม ๔ ประการนี้แล เป็นผู้ไม่ฉลาด เป็นอสังฆบุรุษ
ย่อมบริหารตนให้ถูกขจัด ถูกทำลาย เป็นผู้มีโทษ วิญญูชนติ

พญาช้างโพธิ์สัตว์

๕๐๒

เตียน และยอมประสพกรรมมิใช่บุญเป็นอันมาก

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ เป็นคนฉลาด เป็นสัปปบุรุษ ย่อมบริหารตนไม่ให้ถูกขจัด ไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีโทษ วิญญูชนไม่ติเตียน และยอมประสพบุญเป็นอันมาก ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ กายสุจริต ๑ วาสุจริต ๑ มโนสุจริต ๑ ความเป็นคนกตัญญูกตเวที ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แล เป็นคนฉลาด เป็นสัปปบุรุษ ย่อมบริหารตนไม่ให้ถูกขจัด ไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีโทษวิญญูชนไม่ติเตียน และยอมประสพบุญเป็นอันมาก”

มนุษย์เราเกิดมาเหมือนกัน คือ เกิดมาจากครรภ์มารดา แต่การตายไม่เหมือนกัน บางคนอาจตายเพราะหมดอายุขัย สังขารร่วงโรย โรคพาธเข้ารุมเร้าบ้าง บางคนตายเพราะประสบอุบัติเหตุร้ายแรง บางคนฆ่าตัวตาย หรือคนอื่นทำให้ตายบ้าง แล้วยังมีการตายชนิดอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งความตายทั้งหลายเหล่านี้ ไม่มีนิमितหมายว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไร เวลาใด จะเลือกตายอย่างไรก็ไม่ได้ ไม่มีใครบอกได้ว่า ตายแล้วจะไปเกิดเป็นอะไร ชีวิตหลังความตายของแต่ละคนมีคติไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับบุญกรรมที่สั่งสมไว้ ใครสั่งสมบุญอยู่เป็นนิตย์ ย่อมมี

พญาช้างโพธิ์สัตว์

๕๐๓

สุดติโลกสวรรค์เป็นที่ไป ส่วนผู้ทำบาปอกุศลไว้ ย่อมมีอบายภูมิ
มารองรับ

ใครทำบาปอกุศลไว้มาก ประพตีกายทุจริต วจีทุจริต
มโนทุจริต และเป็นคนอกตัญญู มีจิตใจมืดบอดไม่เห็นคุณความ
ดีของผู้อื่น ใครทำดีด้วยก็ไม่รับรู้ ทั้งยังประทุษร้ายต่อผู้มีพระคุณ
เป็นคนเนรคุณ แผ่นดินที่หนา ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ ก็ไม่อาจ
จะรองรับกรรมหนักเช่นนี้ได้ ธรณีสัณฐานไปสู่เวจิมหานรกทันที

ปัจจุบัน เรามักจะได้ยินภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหว
และเกิดแผ่นดินแยกแตกออกจากกัน ทำให้ผู้คนตกลงไปข้างล่าง
ถูกแผ่นดินทับถมให้ตายทั้งเป็น บางทีตายพร้อมๆ กันเป็นร้อย
เป็นพัน สมัยก่อนก็มีคนที่ถูกแผ่นดินสูบคล้ายๆ กันอย่างนี้ แต่ว่า
สุมลงไปในส่วนที่ลึกมาก ถึงอเวจิมหานรก เหตุการณ์นี้จะเกิด
กับบุคคลผู้ทำบาปอกุศลไว้มากๆ

*ครั้งหนึ่ง พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นช้าง อยู่ในหิมวันต-
ประเทศ เป็นพญาช้างเผือก นัยน์ตาทั้งคู่สวยงามราวกับแก้วมณี
มีกายสง่างามมาก พระโพธิสัตว์ปกครองช้าง ๘๐,๐๐๐ เชือก
ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ต่อมาท่านเกิดความเบื่อหน่ายใน

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๔

การคลุกคลีด้วยหมู่คณะ จึงหลีกออกจากหมู่ ปลีกวิเวกไปรักษา
ศีลอยู่ตามลำพัง

สมัยนั้น มีพรานป่าชาวเมืองพาราณสีผู้หนึ่ง เข้าไป
ไล่ล่าแสวงหาของป่ามาเลี้ยงชีพ ได้เกิดพลัดหลงจำทางออกไม่ได้
หลงทางอยู่หลายวัน คิดว่าต้องอดตายอยู่ในป่านี้แน่ จึงร้องให้
คร่ำครวญให้เจ้าป่าเจ้าเขาช่วยชี้แนะทางออกจากป่า พญาช้าง
ได้ยินเสียงร้องให้คร่ำครวญของนายพราน บังเกิดความสงสาร
จึงเดินเข้าไปหาใกล้ๆ พลองแปลงด้วยสำเนียงของมนุษย์ว่า
“เหตุไรท่านจึงเที่ยวร้องให้คร่ำครวญอยู่ในป่าเช่นนี้” นายพราน
บอกว่า “เราหลงทางอยู่ในป่าแห่งนี้มาหลายวันแล้ว ขอท่านได้
โปรดชี้ทางออกด้วยเถิด”

พระโพธิสัตว์ได้ปเลอบใจว่า “ท่านอย่ากลัวไปเลย ข้าพเจ้า
จะช่วยเหลือท่านเอง” พญาช้างให้นายพรานขึ้นนั่งบนหลัง
พาไปหาผลไม้กินจนอิ่มหน้าสำราญ จากนั้นพาออกเดินทางไปสู่
ถิ่นมนุษย์ ก่อนจากกัน พญาช้างได้ขอร้องนายพรานว่า ถ้ามี
ใครถามถึงที่อยู่ของตน ขออย่าได้บอกเป็นอันขาด

เนื่องจากนายพรานเป็นคนอกตัญญู ตลอดทางคิดแต่
จะกลับมาตดงาของพญาช้างเชือกนี้เท่านั้น จึงพยายามจดจำ
หนทาง เมื่อนายพรานไปถึงเมืองพาราณสีเห็นรูปแกะสลักต่างๆ

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๕

ที่ทำจากงาช้าง จึงถามพวกพ่อค้าว่า “ถ้าได้งาช้างที่ยังเป็นๆ ท่านทั้งหลายจะซื้อไหม” พวกช่างสลักงาตอบว่า “ธรรมดา งาช้างเป็น มีค่ามากกว่างาช้างที่ตายแล้วหลายเท่าตัว” นายพรานได้ฟังดังนั้นจึงบอกพวกพ่อค้าว่า “ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าจะนำ งาช้างเป็น มาขายให้พวกท่าน” จากนั้นเขาริบไปหาเลื่อยขนาดใหญ่แบกเข้าป่าหิมพานต์ ไปยังที่อยู่ของพระโพธิสัตว์ทันที

พญาช้างเห็นนายพรานกลับเข้ามา รู้ทันทีว่า ภัยมาถึงตัวแล้ว แต่ก็หักทลายปฏิสันถารกับนายพรานด้วยความเอื้อเฟื้อ นายพรานพูดขึ้นว่า “ข้าพเจ้าเป็นคนยากจนกำพรว้า มาขอตัดงาของท่าน ถ้าท่านจักให้ก็จะถือนำนั้นไปขายเพื่อเลี้ยงชีพ” พระโพธิสัตว์รู้ว่านายพรานคนนี้เป็นคนใจบาปไม่รู้จักบุญคุณของผู้อื่น แต่ตัวท่านนั้นหวังเพื่อจะสั่งสมอุปบารมีให้แก่อบอภัยขึ้น จึงยอมให้นายพรานตัดงาไป พลังศุภเข้าหมอบลงให้นายพรานเอาเลื่อยตัดปลายงาทั้งคู่ พญาช้างได้ตั้งมโนปณิธานเพื่อการบรรลุสัมพัญัตตญาณว่า “ดูก่อนบุรุษผู้เจริญ ใ้ว่าเราจะให้ งาคู่นี้ด้วยคิดว่า งาเหล่านี้ไม่เป็นที่รักของเรา แต่ว่าสัมพัญัตตญาณอันประเสริฐ เป็นที่รักยิ่งกว่า ขอการสละงาคู่นี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การตรัสรู้หลุดตรัสมาสัมโพธิญาณด้วยเถิด” จากนั้นท่านก็ให้นายพรานตัดงาในส่วนปลายทั้งคู่ไป

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๖

นายพรานใจบาปถึงงาคู่นั้น เดินออกจากป่าไปขายให้พวกพ่อค้า และตนก็นำเงินไปใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ตืมเหล้าเมายา เมื่อเงินหมดก็เดินทางกลับเข้าไปในป่าใหม่ เพื่อขอตัดงาของพญาช้างอีก นายพรานได้หลอกพญาช้างว่า “งาที่ขายได้ก็เอาเงินไปใช้หนี้หมดแล้ว ที่มานี้จะมาของางส่วนที่เหลือไปทำทุนต่อ”

พระโพธิสัตว์ยินยอมให้นายพรานตัดงา พนางตั้งจิตอธิษฐานเพื่อที่จะได้เป็นพระสัณมาลัมพุทธานเจ้าเหมือนเดิม ส่วนนายพรานเมื่อขายงาเหล่านั้นแล้ว ก็ย้อนกลับมา ขอตัดงาอีกเป็นครั้งที่สาม พระโพธิสัตว์จึงหมอบลงให้นายพรานตัดตามชอบใจ พรานใจบาปป็นขึ้นไปเหยียบงวงช้าง เอาสันเท้ากระทืบปลายงาทั้งสอง ฉีกเนื้อตรงสันบงาลงมาจากกระพอง เอาเลื่อยตัดโคนงาโดยไม่มี ความปราณีต่อพญาช้างเลย เมื่อได้โคนงาแล้ว เขารีบออกเดินทางทันที

เมื่อพรานใจบาปเดินพ้นจากคลองจักษ์ของพระโพธิสัตว์เท่านั้น แผ่นดินอันหนาทิบ ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ แม้จะสามารถรองรับของหนักแสนหนักไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นขุนเขาสิเนรุ หรือเขายุคนธร แต่ไม่อาจรองรับบาปกรรมของนายพรานไว้ได้ แผ่นดินแยกออกเป็นช่อง

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๓

ทันใดนั้นเอง เปลวไฟแลบออกมาจากอเวจีมหานรก ห่อหุ้มคนเนรคุณผู้ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ดูดวูบลงไปสู่อเวจีมหานรกทันที รุกขเทวดาผู้สิงสถิตอยู่ที่ราวป่านั้น เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ถึงกับเปล่งอุทานขึ้นว่า แม้จะให้มหาสมบัติจักรพรรดิแก่อัสถับุรุษ ก็ไม่อาจทำให้เกิดความพอใจได้ ถึงแม้จะให้แผ่นดินทั้งหมดแก่คนอกตัญญู ก็ไม่อาจทำให้เขาพอใจได้เช่นกัน

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ความมิดมิดที่ปกคลุมดวงจิตของคนอกตัญญู มิดยิ่งกว่ากลางคืนที่ไร้แสงจันทร์ เพราะยามราตรีแม้ไม่มีแสงจันทร์ ก็ยังมีแสงจากดวงดาว แสงหิ่งห้อย แต่ถ้าเป็นคนอกตัญญูจิตใจมิดบอดแล้ว แม้แสงสว่างแห่งความดีทั้งหลายก็ไม่อาจส่องเข้าไปในจิตใจเขาได้ เขาจะมองไม่เห็นคุณความดีของใครเลย เหมือนตุ่มน้ำที่ปิดฝา ถึงแม้ฝนจะตกหนักลงมามากมายเพียงใด ก็ไม่อาจเข้าไปในตุ่มได้แม้เพียงหยดเดียว

ความกตัญญูทุกเวทีเป็นคุณธรรมที่สำคัญ ที่ควรทำให้เกิดขึ้นและให้หยั่งรากลึกลงไป在心ใจ แม้คนอื่นจะทำความดีเพียงเล็กน้อยกับเราก็ตาม เราต้องจดจำไว้ และหาโอกาสที่จะตอบแทนคุณ ให้มีจิตสำนึกที่ดีอยู่ในใจตลอดเวลา แล้วเราจะเป็นที่รักของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย เพราะความกตัญญูเป็น

พญาช้างโพธิสัตว์

๕๐๘

สัญลักษณ์ของคนดี เทวดาทั้งหลายจะลงปกป้องรักษา คุณธรรม
ทั้งปวงก็จะเกิดขึ้นมาในจิตใจ เหมือนมหาสมุทรอันกว้างใหญ่
เป็นที่รวมของแม่น้ำทุกสายที่ไหลมาจากทั่วสารทิศ ชีวิตเราจะ
ก้าวไปสู่ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ฉะนั้นให้รักษาคุณธรรมความดี
ความเป็นผู้มีกตัญญูกตเวทิตะของเราไว้ และหมั่นฝึกฝนใจให้หยุด
นิ่งทุกๆ วัน เพื่อเพิ่มเติมคุณธรรมในจิตใจ ใจของเราจะได้
สว่างไสวกันทุกๆ คน

